

plener. Sonnenbruch va fi salvat numai printr-o strinsă participare la frământările poporului. În prima formă, acțiunea se oprea aici. Ulterior, în urma criticilor, neîndreptățite poate, Kruczkowski a adăugat dramei un epilog, care confirmă evoluția personajului în sensul luptei împotriva hitlerismului, evoluție implicată de altfel în finalul piesei¹. O dovedește succesul deplin de care s-a bucurat piesa reprezentată pentru prima oară fără epilog în 1955, pe scena Teatrului Național din Varșovia².

Un alt personaj, asupra căruia atenția autorului se oprește mai îndelung, este Ruth, fiica profesorului Sonnenbruch. Apare încă din actul I, în care ni se prezintă lapidar, în trei tablouri rapide, o imagine a Europei «germane». Excesiv de naivă, Ruth este sincer mirată că Fanchette, stăpina unui bar din Franța ocupată, o privește cu răutate. «Sînt artistă, (...) dau oamenilor numai frumosul, numai bucuria. Vreau, în schimb, să mă înconjoare fețe luminoase, cu zîmbetul pe buze și priviri binevoitoare». E împinsă spre viață de aceeași exultanță tinerească, ce caracterizează dragostea Matyldei din *Revanșa* față de constructorii întreprinzători ai noilor raporturi sociale. Simte un impuls de energie, concretizat, deocamdată, în dorința de a trăi emoții puternice. Ruth este cea care îl salvează pe Peters, pe care îl ascunde de oamenii Siguranței în propria ei cameră, indicîndu-le un drum greșit, deși fusese avertizată de fostul prizonier de pericolul la care se expunea. Lămurirea pricinilor care au determinat-o pe Ruth să-și riste viața pentru a-l scăpa pe Joachim Peters, a constituit o chestiune îndelung controversată de critica literară. Acționează astfel din simplă emulație a unei firi impulsive? E minată de dragostea pentru Peters? Puțin probabil. Sau poate, divinizîndu-și tatăl, vrea să-i salveze liniștea și odată cu a lui pe a ei, îndepărtîndu-l pe Peters³. Argumentul acesta poate fi considerat ca adevărat, însă numai în parte. Ceea ce a generat lui Ruth o astfel de comportare este, ni se pare, un umanitarism profund, existent în subconștientul emoțional. Peters în ochii ei nu este un activist social care luptă pro sau contra ideilor ei politice, ci un om în pericol. Ruth, de altfel, nu are convingeri politice. Ca și tatăl ei, trăiește într-o lume mai mult imaginară. Și nu poate fi vorba numai de impulsul unui suflet caritabil, deoarece, deobicei, mila exclude riscurile. Există, de altfel, o anume opacitate în această privință, de care autorul nu este cu totul străin, personajul pretîndu-se la interpretări variate. Totuși prin Ruth, Kruczkowski pledează cel mai convingător pentru umanitatea poporului german.

Ceilalți membri ai familiei, eroii negativi, sînt realizați cu aceeași siguranță de autor. Toți sînt orbiți de credința fanatică în «viitorul poporului german» condus de Hitler, disprețuind «incapacitatea» de aderență la ideile lor a profesorului Sonnenbruch. Willi îl socotește un «prost sentimental», Berta «pedant și maniac», iar Liesel, nora lui, îl numește un «biet bătrîn». Pe aceste personaje le caracterizează o ură bolnăvicioasă față de tot ceea ce luptă împotriva nazismului, un cinism inuman față de suferințele semenilor lor. Aparent pasivă la tot ce se petrece în jur, retrasă întotdeauna în planul doi al atenției, Liesel nu trăiește, ci vegetează, hrănindu-se numai din ura și dorința de răzbunare. Ea anunță Siguranței că un evadat din lagăr este adăpostit

¹ ANDRZEJ WIRTH, *Ocalenie Sonnenbrucha*, «Nowa kultura», nr. 20 (268), 1955, p. 6.

² Pînă la această dată piesa cu epilogul adăugat a fost jucată pe scenele mai multor teatre din Polonia. Premiera a avut loc la Cracovia în 1949.

³ JERZY RAKOWIECKI, *Uwagi inscenizacyjne*, în: L. KRUCZKOWSKI, *Wieczór literacki*, Varșovia, 1956, p. 207.